

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 466/2018-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. decembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a mal. [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDACTED], [REDACTED], obe zastúpené advokátom Mgr. Petrom Troščákom, Hlavná 50, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv dieťaťa zaručených v čl. 3 ods. 1 a 2 a v čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 19 Em 2/2018 z 13. apríla 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a mal. [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) elektronicky 22. októbra 2018 sa [REDACTED], [REDACTED] (ďalej

aj „sťažovateľka v 1. rade“), a mal. [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka v 2. rade“ alebo spolu aj „sťažovateľky“), domáhali vydania nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie ich v záhlaví označených práv uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 19 Em 2/2018 z 13. apríla 2018, ktoré navrhujú zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že na okresnom súde sa pod sp. zn. 19 Em 2/2018 vedie konanie o nariadenie výkonu rozhodnutia vo veci maloletého dieťaťa – sťažovateľky v 2. rade, a to na návrh jej otca [REDACTED]. Sťažovateľka v 1. rade ako matka maloletej sťažovateľky v 2. rade vystupuje v označenom konaní ako povinná. Účastníčkou konania je v zmysle § 372 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“) aj sťažovateľka v 2. rade. Dňa 20. apríla 2018 bolo sťažovateľke v 1. rade doručené uznesenie okresného súdu sp. zn. 19 Em 2/2018 z 13. apríla 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktorým vyššia súdna úradníčka ustanovila Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice (ďalej len „ÚPSVaR“) za opatrovníka pre maloletú sťažovateľku v 2. rade. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľka v 1. rade podala sťažnosť, nesúhlasiac s ustanovením ÚPSVaR za opatrovníka, pretože § 117 CMP preferuje blízku osobu maloletého. Navrhla preto ustanoviť maloletej za opatrovníka jej starú matku [REDACTED] (matku sťažovateľky v 1. rade). Dňa 22. augusta 2018 bolo sťažovateľke v 1. rade doručené uznesenie sp. zn. 19 Em 2/2018 z 2. augusta 2018, ktorým sudkyňa okresného súdu zamietla sťažnosť sťažovateľky v 1. rade, považujúc jej tvrdenia „za neodôvodnené a ničím nepreukázané“. K argumentom sťažovateľky v 1. rade ďalej uviedla, že „V prípade matkou navrhnutej osoby, starej matky maloletej, ktorá je síce blízkou príbuznou maloletej však vzhľadom na výrazné narušenie vzťahov v rodine ako aj skutočnosť, že ide o matku matky maloletej má súd dôvodnú pochybnosť o jej nezaujatosti a schopnosti zachovať v konaní objektívny prístup tak, aby bolo jej konaním v prospech maloletej a nie v prospech jej dcéry, matky maloletej.“.

3. Sťažovateľka v 1. rade s ustanovením ÚPSVaR za opatrovníka jej maloletej dcéry nesúhlasí. Citujúc ustanovenie § 117 CMP a jeho výklad vyplývajúci z odbornej literatúry (SMYČKOVÁ, R. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Veľký komentár. C. H. Beck, 2017, pozn.) spoločne so sťažovateľkou v 2. rade uvádza, že interpretácia tohto ustanovenia, ktorá popiera preferenciu blízkej osoby, zároveň v praktickej rovine vylučuje ustanovenie blízkej osoby za opatrovníka maloletému dieťaťu, pretože v každom jednom konaní vo veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa sú určitým spôsobom narušené vzťahy v rodine a zvyčajne každá osoba navrhnutá za opatrovníka je blízkou osobou aj k niektorému z účastníkov konania.

4. Interpretáciu zvolenú okresným súdom preto sťažovateľky považujú za svojvoľnú a absolútne popierajúcu podstatu a cieľ § 117 CMP, ktorým je uprednostnenie blízkej osoby ako opatrovníka maloletého, pretože u takejto osoby je najviac splnený predpoklad, že bude konať v záujme maloletého dieťaťa.

5. Na tomto základe sťažovateľky navrhli, aby ústavný súd prijal ich sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľiek v 1. a 2. rade na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, právo na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, právo na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa, právo dieťaťa formulovať vlastné názory a byť vypočutý v súdnom konaní podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 19Em/2/2018 zo dňa 13. 4. 2018 bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Okresného súdu Košice II sp. zn. 19Em/2/2018 zo dňa 13. 4. 2018 a vec vracia Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľkám v 1. a 2. rade všetky trovy tohto konania.“

6. Ústavný súd v okolnostiach danej veci považoval za vhodné doručiť sťažnosť označenému porušovateľovi (okresný súd) ešte v prípravnej fáze a zároveň ho požiadal o zaujatie stanoviska k opodstatnenosti sťažnosti. Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril podaním sp. zn. 1 SprV/747/2018 z 15. novembra 2018, doručeným ústavnému súdu 22. novembra 2018. Zákonná sudkyňa vo svojom stanovisku v podstatnom uviedla, že „*O sťažnosti voči uzneseniu, ktorým bol maloletej ustanovený za kolízneho opatrovníka orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately súd rozhodol po dôkladnom oboznámení sa s uvedenými spismi, s rozhodnutiami Krajského súdu v Košiciach vo veci starostlivosti súdu o maloletú ■■■■, ktorý opakovane a dôrazne na matku apeloval pre jej obštrukčné správanie a nerešpektovanie súdnych rozhodnutí, ale najmä posúdil správanie matky v neprospech maloletej, ktorá jej bráni v práve na starostlivosť oboch rodičov. Súd aj v tomto konaní vyhodnotil, že ustanovenie starej matky maloletej, ktorá je zároveň matkou jej matky (povinnej) nemôže byť v záujme maloletej, pretože je namieste dôvodná pochybnosť o jej objektívnosti a schopnosti konať v skutočnom záujme maloletej. Z priebehu všetkých doterajších konaní je evidentné, že matka záujem maloletej posudzuje výlučne subjektívne, pričom judikatúra aj súdna prax ustálili, že záujem dieťaťa nie je možné zamieňať so subjektívnymi predstavami rodičov o realizácii výchovného pôsobenia. V danom prípade súd preto sťažnosť povinnej zamietol aj v tomto konaní, a má za to, že rozhodnutie súdu bolo v súlade so zákonom a v najlepšom záujme maloletej. Samotná skutočnosť, že sa so závermi kolízneho opatrovníka oprávnená nestotožňuje, nemôžu byť dôvodom pre konštatovanie, že kolízny opatrovník nekoná v záujme maloletej. Povinná (ani oprávnený) neoznámila súdu existenciu žiadnej inej osoby, ktorá by bola blízkou osobou maloletej a ktorá by bola ochotná vykonávať funkciu kolízneho opatrovníka.*

Súd má za to, že podanou ústavnou sťažnosťou sa povinná pokúša nahradiť opravný prostriedok, ktorý zákon voči uzneseniu o zamietnutí sťažnosti nepripúšťa a zároveň pokračuje vo vytváraní obštrukcií v konaní o výkone rozhodnutia, v ktorom súd uznesením zo dňa 2.8.2018 výkon rozhodnutia nariadil, povinná voči nemu podala odvolanie a aktuálne jej máme uplynula lehota na vyjadrenie k vyjadreniu oprávneného k odvolaniu pred predložením veci Krajskému súdu v Košiciach.“

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Cieľom predbežného prerokovania každého návrhu je rozhodnúť o jeho prijatí na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí, a teda vylúčení z ďalšieho konania pred ústavným súdom zo zákonom ustanovených dôvodov. Pri predbežnom prerokovaní návrhu takto ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Predpokladom úspešného uplatnenia námietky porušenia základných práv a slobôd v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je splnenie všeobecných a osobitných náležitostí vyplývajúcich z § 20 a § 50 zákona o ústavnom súde, ako aj ďalších procesných podmienok vyplývajúcich z § 53 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti ústavný súd stabilne pripomína, že všeobecné náležitosti návrhu musí spĺňať každý návrh, a to tak náležitosti týkajúce sa formy návrhu, ako aj jeho obsahu. Ústavný súd je následne viazaný návrhom na začatie konania (§ 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

10. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z princípu subsidiarity plynie, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 20/02, III. ÚS 152/03).

11. Napadnutým rozhodnutím je uznesenie okresného súdu sp. zn. 19 Em 2/2018 z 13. apríla 2018 vydané vyššou súdnou úradníčkou. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v 1. rade využila svoje právo podať proti tomuto rozhodnutiu sťažnosť, o ktorej rozhodol sudca okresného súdu uznesením sp. zn. 19 Em 2/2018 z 2. augusta 2018, čo v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiu okresného súdu z 13. apríla 2018, iba proti ktorému sťažovateľky smerujú svoju sťažnosť a ktoré navrhujú v petite svojej sťažnosti zrušiť. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

12. Ústavný súd nad rámec uvedeného zistil ďalší i dôvod, ktorý bráni prijatiu sťažnosti na ďalšie konanie, a to nesúlad petitu sťažnosti s predloženým splnomocnením. Predmetné splnomocnenie bolo udelené na podanie ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu okresného súdu sp. zn. 19 Em 2/2018 z 2. augusta 2018, neoprávňuje však advokáta na podanie ústavnej sťažnosti voči rozhodnutiu okresného súdu sp. zn. 19 Em 2/2018 z 13. apríla 2018, ktorého zrušenia sa splnomocnený advokát petitom domáha.

13. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že zmyslom inštitútu splnomocnenia je, že sa udeľuje inej osobe v rozsahu presne vymedzenom splnomocniteľom, pričom splnomocniteľ uvedeným úkonom dáva tretím osobám najavo, v akom rozsahu ho splnomocnená osoba zastupuje. V tomto smere ústavný súd tiež poukazuje na to, že advokát zastupujúci svojho klienta pred ústavným súdom je podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné; pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb. Tieto zákonom stanovené povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je advokát povinný vykonať tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (m. m. II. ÚS 117/05, IV. ÚS 267/08).

14. S ohľadom na tento nedostatok ústavný súd sťažnosť sťažovateľiek bez ďalšieho odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

15. Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľiek v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

16. K námietke sťažovateľiek, že opatrovníkom maloletého dieťaťa má byť primárne jeho blízka osoba, ústavný súd *obiter dictum* uvádza, že ustanovenie § 117 síce preferuje blízku osobu slovom „najmä“, ale znamená to tiež „nielen“, a podmieňuje to i záujmom maloletého (a súhlasom takej osoby). Okresný súd mal pochybnosť o tom, či záujem bude matka sťažovateľky skutočne hájiť (dôvodná pochybnosť o tom, že to bude primárne

maloletá), táto podmienka teda splnená nebola. Preto sa okresný súd riadil druhou vetou označeného ustanovenia a za opatrovníka ustanovil príslušný orgán.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. decembra 2018